

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia:s.hc@regeringskansliet.se

Yttrande över förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol

Er beteckning: S2025/01618

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gotlands län (nedan "länsstyrelsen") avstyrker förslaget i sin nuvarande form. Länsstyrelsen anser att förslaget behöver utredas ytterligare innan beslut fattas.

Förenklingsrådets förslag att ta bort nuvarande lagkrav, 8 kap. 15 § alkohollagen (2010:1622), bedöms förenkla för företag och möjliggöra ökad tillväxt och konkurrenskraft. Länsstyrelsen gör bedömning att förslaget kan leda till betydande ökning av antal serveringsställen i Sverige, därmed ökad tillgång till alkoholhaltiga drycker med negativa konsekvenser på människa och samhälle. Förslag innebär normförskjutning i samhället med i förlängningen ett socialt mer accepterat och synligt drickande i offentliga miljöer, med påverkan på både vuxnas konsumtion och barns attityder till alkohol i allt yngre åldrar.

Konsekvenser för våld i nära relation, våld i offentlig miljö, organiserad brottslighet och effekter på ordningslagens tillämpning bedöms inte vara tillräckligt utrett, liksom konsekvenser för barn och unga. Regleringen inom området bör även utredas ytterligare i förhållande till att fler verksamheter och nya branscher i och med föreslagen lagändring kan beviljas serveringstillstånd, vilket inte anses vara i linje med det centrala i svensk alkoholpolitik – att minska alkoholkonsumtionen och förebygga alkoholrelaterade skador genom att begränsa tillgången till alkoholhaltiga drycker.

Gotland som besöksö har ett stort utbud av restauranger, barer och nöjesverksamheter. Föreslagen lagändring kan medföra att det blir mer fokus på dryckeskultur än matkultur. Med landets högsta totalkostnad för alkoholrelaterade konsekvenser och högst andel stadigvarande serveringsställen kan ändring i alkohollagen påverka Gotland på ett betydande sätt.

I övrigt lämnar länsstyrelsen synpunkter enligt nedan:

6. Konsekvensutredning

Arbetslivskriminalitet

Restaurangbranschen är en identifierad riskbransch inom myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet. En lägre tröskel för serveringstillstånd med fler verksamheter och nya branscher som snabbt kan etablera sig, kan öka risken för etablering av oseriösa kriminella aktörer. Konsekvensutredning bör därför innefatta påverkan på arbetslivskriminalitet och därmed påverkan på en för Sverige stor samhällsutmaning; den organiserade brottsligheten.

6.7.6 Konsekvenser för olika grupper i samhället

Länsstyrelsen ser att utredningens förslag kan komma att direkt beröra barn på olika sätt, genom närstående vuxnas ökade konsumtion men även genom förändrade normer i samhället där alkohol konsumeras i fler miljöer där barn uppehåller sig. Det saknas en bedömning av barnets bästa och en analys av konsekvenserna för barn. Länsstyrelsen vill särskilt lyfta barns rätt till en trygg uppväxt fri från alla former av våld och övergrepp eftersom alkoholkonsumtion är förenat med ökad risk för aggressivitet, nedsatt impuls kontroll och våldsrelaterade situationer.

Vidare saknas en analys av hur förslaget påverkar både barn och vuxna när det gäller spel om pengar. Det krävs stadigvarande serveringstillstånd för att kunna ansöka om att i en verksamhet ha pengaspel och värdeautomater. Marknaden för spel om pengar utökas i och med ökat antal serveringsställen. Även det innebär en normförskjutning i samhället med risker och konsekvenser på individnivå. Personer som är eller tidigare varit alkohol- och/eller spelberoende kommer exponeras än mer för detta i den offentliga miljön.

6.11 Beskrivning av hur konsekvenserna kan utvärderas

Förenklingsrådet föreslår att en utvärdering genomförs fem år efter genomförandet för att säkerställa att regeländringar inte resulterar i oönskade effekter.

Länsstyrelsen ser att lagförändring kan innebära en betydande förändring av branschen med nyetablerade affärsmodeller. Om det efter fem år visar sig ha resulterat i negativa effekter för tillväxt och/eller folkhälsa kan det vara svårt att återgå till tidigare eller mer restriktivt regelverk. Mot bakgrund av de identifierade riskerna och viss avsaknad av analys bör konsekvensutredningen fördjupas och breddas innan beslut fattas.

Förlagets påverkan på Gotlands län

Gotland är en av Sveriges mest besökta besöksdestinationer, med cirka 60 000 fastboende invånare, och cirka en miljon besökare årligen. Utbudet av bland annat restauranger, barer och nöjesverksamheter spelar en central roll för både näringslivet och helhetsupplevelsen för besökare.

Under sommaren ökar alkoholkonsumtionen i samband med evenemang och restaurangutbud, särskilt i Visby innerstad. Ett avskaffande av krav på matservering och eget kök kan stärka tillväxten för nuvarande verksamheter och entreprenörskapet, i och med etablering av säsongsverksamhet och pop-up-aktörer under högsäsong. Det kan samtidigt uppstå konkurrensnackdelar för redan etablerade året-runt-verksamheter som har investerat i matupplevelse, med kök och matservering enligt nuvarande lagkrav, i relation till nya aktörer som etablera sig med lägre kostnader. Det riskerar försätta etablerade företag i ett konkurrensläge med minskad lönsamhet och risk för konkurser. Viss risk finns för att Gotland som besöksö med sin mat- och dryckeskultur och lokalproducerade produkter förändras till att bli mer fokus på dryckeskultur.

Gotlands län har landets högsta totalkostnad för alkoholrelaterade konsekvenser per invånare. Även andel stadigvarande serveringsställen är högst i landet (70 per 10 000 invånare) vilket är betydligt högre än det län som har näst högst andel serveringstillstånd (Jämtlands län med 40 per 10 000 invånare).

Det är därför av betydelse för länet att ha en ändamålsenlig reglering inom området med ett förebyggande arbete som minskar alkoholkonsumtionen och förebygger alkoholrelaterade skador. Förenklingsrådets förslag som medför nyetablering av andra former av "dryckesverksamheter" innebär därför utmaningar kopplat till folkhälsan, belastning på tillstånds- och tillsynsverksamheter, ordning och säkerhet samt trygghets- och brottsförebyggande arbete.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Fredrik Persson med handläggare Annette Johansson som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.